

Fungerande välfärd ger trygghet åt alla

En fängelseplats kostar som ett förstaklasshotell. Ett samhälle som prioriterar fängelser framför ett fungerande välfärdssystem, binder ris åt egen rygg.

Att om natten stå på högsta på punkten av Wellington, Nya Zeelands huvudstad, och titta ut över staden är en bedövande upplevelse. Hundratusentals ljus i olika färger; vissa rör sig och andra markerar strukturer i bebyggelsen.

Att om natten befinna sig på en höjd av Berkeley i Californien och titta ner på städerna runt San Franciscobukten är något liknande – men inte riktigt detsamma. Om man kliver ur bilen, möts man av ett oljud från dussintals vakthundar, och inga snälla sådana. Man måste sitta skyddad i sin plåtlåda för att uppleva det som går att uppleva. Men går miste om ljuden, dofterna och vinden.

Det finns en dimension av den sociala debatten som lätt missas, nämligen att ett samhälle med ett fungerande välfärdssystem blir ett tryggare samhälle. För alla.

På en internationell konferens kring välfärdssystem på 90-talet röstades Nya Zeeland fram som världsledande i fråga om sociala trygghetssystem. Trots att det är ett lågskatteländ, där arbetslösheten i vissa områden nyligen varit 30 procent, har man lyckats undvika svält och hemlöshet. Därmed bortfaller den stora del av brottsligheten som har sina rötter i behovet av en någorlunda materiell standard. Man ser inga tiggare i Wellington och man kan prata med personalen på en bensinmack mitt i natten utan att använda en lucka i väggen. Folk som har ett rimligt ekonomiskt bidrag från samhället behöver inte tacka ja till kriminellas erbjudanden om småuppdrag. Hela samhället tjänar på ett välfungerande trygghetssystem

I början av 90-talet räknade någon ut att USA:s handelsbalans för jordbruksprodukter var klart positiv, det vill säga det såldes för mera än det importerades. Detta gällde dock bara om man räknade bort importen av marijuana, kokain och opium. Om dessa togs med, blev handelsbalansen negativ.

I ett samhälle med ett dåligt fungerande välfärdsystem blir kriminella verksamheter en del av systemet. Politiker försöker visa handlingskraft genom att skapa flera förbud och hårdare straff, men de som tjänar på det är den organiserade brottsligheten. Om man, som i USA, försöker lösa problemen genom att bygga fler fängelser, kan man tala om att binda ris åt egen rygg. En fängelseplats kan aldrig kosta mindre än en natt på ett förstaklasshotell. Den som är villig att betala för fängelser men inte för ett fungerande bidragssystem är vilseförd i en utsträckning som är värd att begråta.

Bengt Hedlén, ordförande i den utredning som föregick vår socialtjänstlag, räknade ut att en plats på en ungdomsvårdsskola kostade lika mycket som fyra heltidsanställda socialarbetare. Återfall i brott var 80 procent för dem som varit på ungdomsvårdsskola. Det skulle vara angeläget, för oss alla, att undersöka hur återfallsfrekvensen skulle se ut, om de unga kriminella försågs med fyra socialarbetare, som avlöste varandra under dygnet. I ett samhälle som Sverige, som försöker rationalisera olika verksamheter, vore en sådan studie angelägen.

En annan studie som kunde ge effektiv behandling och kostnadseffektivitet, skulle vara att på prov återinföra några av de små multidisciplinära team, socialläkarteam, som fanns inom socialtjänsten från 50-talet till början av 80-talet. De avskaffades just som världen i övrigt, Holland, Tyskland, Norge, Australien och delar av USA började satsa på just små multidisciplinära team.

Det är lätt att känna igen ett välfärdssamhälle, när man kommer till ett. Man ser varken tiggare eller hemlösa.

Det blir en uppgift för en kommande regering, vilken färg den än har, att se till att göra de relativt små justeringar som

behövs för att vi skall få ett sådant samhälle här. Det som behövs är sådant som redan upplysningsfilosofen Thomas Hobbes slog fast, nämligen insikten att statens uppgift är att skydda medborgarna. I dag tror många medborgare att de måste skydda sig mot staten och det är inte sunt. Låt oss starta flera seriösa utredningar kring hur välfärden bäst bevaras och utökas.

aberg[at]universitetet.net

Jonas Åberg

PS. Torsdagen den 3 juni 2010 kl 13 har Institutet för Socialpsykiatriskt Utvecklingsarbete en diskussionseftermiddag, där bl a olika länders välfärdslösningar jämförs.

På ABF-huset, Sveavägen i Stockholm. Välkommen dit! DS.

Jonas Åberg är docent i socialt arbete, författare och tidigare ordförande i Svensk Socialpolitisk Förening.